

УДК 37.048:796.075

Криштанович Світлана Володимирівна

кандидат наук з державного управління

доцент кафедри економіки, менеджменту та готельно-ресторанного бізнесу
Львівського державного університету фізичної культури, м.Львів, Україна

ПЕДАГОГІЧНІ СТАНДАРТИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СПОРТИВНИХ МЕНЕДЖЕРІВ: ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

В статті проаналізовано зарубіжний досвід підготовки фахівців у сфері фізичної культури і спорту в розвинених країнах світу. З'ясовано загальні тенденції розвитку системи освіти, яка безпосередньо впливає на рівень підготовки спортивних менеджерів та їх професійну компетентність. Проаналізовано процес підготовки студентів для професійної діяльності в галузі фізичної культури і спорту в країнах світу, які мають неабиякий досвід, традиції і здобутки саме у цій сфері. Встановлено прогресивні ідеї й особливості підготовки менеджерів фізичної культури і спорту в різних країнах, які можна запровадити для вітчизняної сфери фізичної культури і спорту.

Ключові слова: спортивний менеджер, фізична культура і спорт, вищі навчальні заклади, зарубіжний досвід, професійна компетентність.

Вступ. Актуальність дослідження світового досвіду обумовлена можливістю використання найбільш цінних досягнень зарубіжної педагогічної науки і практики в контексті становлення нової парадигми професійної освіти спортивних менеджерів, в якій пріоритетними мають стати освітні цілі формування професійної компетентності цих фахівців. Теоретичний аналіз педагогічного досвіду професійної підготовки менеджерів фізичної культури і спорту в зарубіжних країнах дасть змогу його врахувати в процесі модернізації системи професійної освіти з підготовки менеджерів відповідного профілю в сучасній Україні. Саме в результаті здійснення комплексного аналізу системи підготовки спортивних менеджерів в рамках вищої професійної освіти зарубіжних країн є реальна можливість використати цей досвід для покращення процесу підготовки цих фахівців та рівня їх професійної компетентності у ВНЗ України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Зокрема, розвиткові та сучасним тенденціям системи підготовки фахівців з фізичної культури в умовах Євроінтеграції присвячена робота Ю.Войнар та І.Глазиріна. У праці І.Гринченко зроблена спроба дослідити процес організації підготовки фахівців у галузі фізичної культури у ВНЗ зарубіжних країн. Т.Дерека проаналізував окремі тенденції професійного підготовки фахівців фізичного виховання в країнах Європейського Союзу, зокрема країн Західної та Центральної Європи. М.Дутчак досліджував процес підготовки фахівців з менеджменту й управління спортом для всіх. С.Калашнікова розкрила сутність моделі підготовки управлінських кадрів для інституцій Європейського Союзу. Ю.Мічуда присвятив свою працю висвітленню досвіду підготовки фахівців у галузі спортивного менеджменту вищими навчальними закладами західноєвропейських країн. Т.Осадча та М.Ричкова розглянули процес професійного підготовки викладачів фізичної культури в університетах США. С.Сапожников певну увагу приділив дослідженню організації вищої педагогічної освіти в країнах Чорноморського регіону. У праці Л. Сущенко розкрито важливі аспекти професійного підготовки майбутніх фахівців фізичної культури і спорту в ряді зарубіжних країн. О. Яценко присвятив свою працю висвітленню поглядів американських науковців на формування лідерських якостей майбутніх менеджерів.

Різні педагогічні моделі підготовки менеджерів для галузі фізичної культури і спорту в країнах світу були відображені в працях таких зарубіжних

учених, як Ф.Альтбах, П.Друкер, Ф.Готт та інші. Проте, недостатньо наукових розвідок щодо змісту та структури їх професійного підготовки, що є важливими у формуванні професійної компетентності вітчизняних майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту. Це звісно потребує глибокого та належного науково-педагогічного дослідження.

Мета нашого дослідження є проаналізувати педагогічні стандарти різних країн світу щодо формування професійної компетентності спортивних менеджерів, що дасть змогу їх врахувати в процесі реформування системи професійної освіти з підготовки фахівців відповідного профілю в Україні.

Виклад основного матеріалу. На думку М. Дутчака, від початку другої половини 1980-х років у світі почала напрацьовуватися система регулярного підготовки менеджерів із фізичної культури і спорту у ВНЗ. З огляду на це, як він справедливо наголошує, було реалізовано два головних підходи щодо модернізації національної системи освіти. Вищі навчальні заклади у країнах Північної Америки (США та Канади) переважно орієнтувались на підготовлення менеджерів вузької спеціалізації і згодом вони могли працювати виключно в окремих видах спорту. Натомість європейські навчальні заклади започаткували таку освітню практику, яка почала ґрунтуватись на принципі універсальності підготовки менеджерів фізичної культури і спорту. Їх випускники отримували спектр знань з питань менеджменту фізичної культури і спорту та могли працювати не тільки в фахових спортивних структурах, але і в фізкультурно-спортивних організаціях, а також і в організаціях спорту для всіх [1].

Можна стверджувати, що сьогодні підготовка спортивних менеджерів у вищій школі в усьому світі направлена на виборі студентами в процесі навчання, вузького набору дисциплін для забезпечення їх майбутньої трудової діяльності, згідно вимог ринку праці. Основні тенденції, котрі характеризують розвиток світової системи професійної освіти спортивних менеджерів визначаються поєднанням трьох процесів – професіоналізації, модернізації й інтернаціоналізації освіти. Зокрема, важливим шляхом модернізації освіти у багатьох країнах сьогодні є оновлення змісту освіти та технологій навчання, узгодження їх із сучасними потребами, а саме з орієнтацією навчальних програм на компетентнісний підхід [2].

У цілому, сучасна система підготовки спортивних фахівців змушена адаптуватись до умов глобалізації вищої освіти, яка здійснює значний вплив на зміст і структуру їх підготовки. У сфері вищої освіти,

включно і спортивної, глобалізація спричинила суттєві перетворення, які висвітлив у науковій розвідці “Глобалізація та сили змін у вищій освіті” відомий американський дослідник Ф.Альтбах [3]. На його думку саме широкі соціальні й економічні зміни реалій ХХІ століття, сучасні інформаційні технології, зміна пріоритетів ринку праці, комерціалізація, широкомасштабна мобільність студентів і викладачів, сприятиме поширенню наукових ідей і сучасних вимог щодо реформування вищої освіти і підвищили зокрема, ролі англійської мови як міжнародної.

Від реалізації цих вимог залежить результативність і ефективність процесу підготовки спортивних менеджерів. За свідченням відомого американського вченого Пітера Друкера, результативність є похідною того, що “робляться потрібні, правильні речі (doing the right things)”, а ефективність є похідною того, що правильно створюються ці самі речі (doing things right) [4]. Ці правила є вірними також стосовно функціонування галузі фізичної культури і спорту. Успіх підготовки спортивних фахівців для цієї сфери залежить від правильного вибору виду їх професійної діяльності. Крім того, багато в чому це залежать від бажання цих фахівців займатися комерційною діяльністю.

Окремо слід зупинитись на значенні для вітчизняних ВНЗ досвіду США щодо підготовки спортивних менеджерів та формування у них професійної компетентності. Професійна підготовка спеціалістів у галузі фізичної культури та спорту цієї країни здійснюється на факультетах фізичного виховання коледжів і університетів. Компетентісно орієнтована стратегія професійного підготовки майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту передбачає, що навчальний план має забезпечувати професійно орієнтований базовий зміст вищої фізкультурної освіти, який повинен враховувати вимоги з боку держави, суспільства та професіонального співтовариства фахівців фізичного виховання та спорту [5].

Професійна компетентність фахівця галузі фізичного виховання і спорту розглядається як інтегрована професійно особистісна характеристика програми навчальних закладів, яка повинна забезпечувати ефективний рівень їх професійної діяльності та відображати рівень сформованості професійної компетентності, що визначаються сукупністю мотиваційних та ціннісних установок, які зумовлені необхідним обсягом знань та вмінь, рівнем професійної майстерності та досвідом роботи у вибраній галузі. Сучасна градація рівнів професійної кваліфікації спортивних менеджерів включає ступені бакалавра і магістра. Ступінь бакалавра, зазвичай свідчить про завершення четвертого, останнього курсу навчання у вищому навчальному закладі. Ступінь магістра присуджується після завершення додаткового дворічного курсу [6].

Ефективність діяльності фізкультурно-спортивної сфери в США забезпечується компетентними фахівцями, програмами підготовки які окреслюють формування не лише професійно орієнтованих знань, умінь і навиків, але й навиків ведення бізнесу, менеджменту, маркетингу, діловодства, тощо, що і є обов’язковою умовою для гарантування престижної роботи. Це дозволить їм реалізуватися, досягти позитивних показників розвитку галузі, здійснити успішну кар’єру, фінансового успіху та соціальної стабільності. Кожен із цих напрямків підготовки, передбачає розподіл, у результаті якого визначаються такі спеціальності (major): “Фізична культура” (Physical Fitness), “Спортивна психологія” (Sport Psychology), “Менеджмент та управління у спорті і фітнесі” (Sport

and Fitness Administration/Management), “Здоров’я, фітнес та фізична культура” (Heals and Physical Fitness), “Здоров’я та фізичне виховання” (Heals and Physical Education). За даними спеціальностями близько 700 коледжів здійснюють освітню підготовку [7].

Зазначимо, що структура професійної підготовки менеджерів фізичного виховання та спорту в США постійно модернізується. Сьогодні вона здійснюється на факультетах фізичного виховання коледжів і університетів за трьома напрямками: підготовка фахівців фізичного виховання з різними ступенями, спеціальна підготовка тренерів, підготовка адміністративного складу. Ефективно використовується система факультативних занять для майбутніх спортивних менеджерів. На практиці вона реалізується таким чином: для поглиблення фахових знань студент заповнює бланк-заяву, у якій вказує вибрані види спорту, викладача, бажаний час занять. Сервісна служба кафедри або центру підбирає зручну для кожного студента програму занять і пропонує необхідні умови для її реалізації. Однак слід зауважити, що оцінка рівня професійної компетентності студентів за підсумками освоєння базових програм відрізняється в різних університетах [8, с.57]. Не менш важливою стороною особистісно зорієнтованого навчання у ВНЗ США є холістичний підхід до освіти (holistic education). На противагу традиційному підходу, тут увага викладача сконцентрована на цілісності особистості студента, на розвитку не лише його інтелекту та громадянського почуття відповідальності, але особистості загалом: її здібностями, задатками, потребами. Розглядається, що самореалізація особистості – це одна з найвищих цілей навчання майбутнього спортивного менеджера, завдяки якій будуть підкорене все дерево цілей [9].

Особливість підготовки спортивних менеджерів у США, полягає в тому, що головний акцент у процесі формування професійної компетентності цих фахівців робиться на їх організаторських здібностях, а не на набутті ними знань. Це пов’язано з тим, що на ринку праці для кожного прийнятого на роботу менеджера чітко визначена особиста відповідальність за виконання установлених вимог роботодавців. Крім цього, американський досвід підготовки спортивних менеджерів передбачає, насамперед, орієнтацію цих фахівців на майбутнє. Тому він має усвідомлювати мету щоб краще зрозуміти вимоги роботодавця і пристосуватися до його потреб, питання планування на перспективу, прогнозування, маркетинг тобто передбачати зміни ринку і своєчасно усувати проблеми, які виникають у сфері його професійної діяльності.

Враховання позитивного досвіду США, без сумніву, буде сприяти реалізації нових підходів та шляхів удосконалення існуючої системи підготовки спортивних менеджерів в Україні. Використання цього досвіду сприятиме вирішенню існуючих проблем, адже сучасна система формування професійної компетентності менеджерів для вітчизняної сфери фізичної культури і спорту потребує вдосконалення та запровадження новітніх методів та підходів.

Розглядаючи досвід Китаю щодо підготовки фахівців з фізичного виховання, то її здійснюють вищі педагогічні училища, педагогічні університети, фізкультурний педагогічний інститут. У системі вищої фізкультурної освіти одним із провідних вищих навчальних закладів є Уханський інститут фізичної культури [10, с.68]. Особливістю системи підготовки спортивних менеджерів в Китаї є органічний взаємозв’язок навчального процесу з на-

уковими дослідженнями, оперативне впровадження наукових рекомендацій у практику їх підготовки і постійне вдосконалення на цій основі системи підготовки спортивних спеціалістів для роботи у різних видах спорту, переважно для підтримки національних олімпійських команд. Науковому забезпеченню спортивної галузі сприяє робота Спільноти спортивної науки Китаю, яка об'єднує понад 10 тис. науковців і технологів [11].

Підготовка спортивних менеджерів в Японії безпосередньо пов'язана з реалізацією вимог системи управління фізичною культурою, сутність якої визначається з введенням у дію Закону про фізичну культуру і спорт, створенням умов для проведення міжнародних змагань, зокрема, Олімпійських ігор. У країні особливу увагу приділено матеріальному оснащенню шкіл, ВНЗ, спортивних клубів. З початком широкомасштабної популяризації спорту в Японії було проведено організаційну роботу з підготовки та атестації менеджерів спорту (інструктори регіонів, інструктори-тренери, інструктори комерційного виду діяльності тощо) [12].

У Південній Кореї кадри для фізкультурної роботи і спорту готують на інструкторських курсах із мовою фізичної культури, які існують у Сеульському університеті, університеті Єнг-Ін, університеті Чунг-Нам, університеті Чо-Сон, університеті Ке-Мьонг, університеті Донг-А, університеті Дже-Джу, корейській Асоціації професійного гольфа. У 2010 році в Південній Кореї налічувалося понад 1400 ВНЗ, у 200 з них - факультети та інститути фізичної культури, в основному в педагогічних коледжах і університетах.

Дані підрозділи мають свою особливість, більшою мірою вони орієнтовані на спортивний менеджмент [12, с. 302].

В Австралії немає жодного спеціалізованого спортивного вищого закладу освіти, а підготовка спортивних менеджерів ведеться на факультетах фізичного виховання університетів. Так, підготовка майбутніх фахівців фізичного виховання та спорту здійснюється в університетах Західної Австралії, Південної Австралії, Мельбурна і Квінсленда, Сіднея, вищої школи при університеті Дікін та інших. Можливо, це проблеми невеликої країни, коли вигідніше імпортувати фахівців, ніж створювати систему їх підготовки. Головне завдання підготовки менеджерів в Австралії визначено як "творення узгодженої візії та місії організації, підвищення спроможності та мотивація персоналу задля досягнення високих результатів" [13]. Ця практика має широкий спектр застосування в країні, а саме використовується при відборі кандидатів на посади державної служби, оцінюванні результатів їх діяльності, запровадженні ініціатив для організаційного розвитку спорту.

Висновки. Отже, узагальнюючи світовий досвід з огляду ряду країн нам вдалося визначити педагогічні стандарти підготовки менеджерів, які можна втілити у вітчизняній галузі фізичної культури і спорту. Адже, сутність педагогічних стандартів є гнучкість і мобільність у врахуванні потреб ринку, ступеневість у підготовці спортивних менеджерів, динамічність в оновленні змісту освіти, широке застосування новітніх технологій, формування професійної компетентності в умовах реального ринку праці.

Список використаної літератури

1. Дутчак М. В. Підготовка фахівців з менеджменту і управління спортом для всіх у зарубіжних країнах / М.В. Дутчак // Педагогіка, психологія та медико-біол. проблеми фіз. виховання і спорту : зб. наук. пр. / за ред. С.С.Єрмакова. – Харків: ХДАДМ (ХХІІІ), 2009. – № 3. – С.43-49.
2. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: бібліотека з освітньої політики / Н.М.Бібік [та ін.]; ред. В.Овчарук; М-во освіти і науки України. – Київ: К.І.С., 2004. – 112 с.
3. Altbach P.G. Globalization and Forces for Change in Higher Education [Electronic resource]. – URL: www.bc.edu/bc_org/avp/soecihe/newsletter/Number50/Altbach.html
4. Друкер П. Эффективное управление / П.Друкер. – Москва: АСТ, Астрель, 2004. – 284 с.
5. Романовський О.О. Особливості організації вищої освіти в США / О.О.Романовський // Освіта і управління. – 1999. – №2. – С.160-170
6. Войнар Ю. Розвиток та сучасні тенденції системи підготовки фахівців з фізичної культури в умовах Євроінтеграції: Монографія / Ю.Войнар, Д.Наварецький, І.Глазирін. – Черкаси : Відлуння-Плюс, 2005. – 184 с.
7. Мединський С.В. Академічна спеціалізація як основна характеристика підготовки фахівців фізичного виховання і спорту у коледжах США / С.В.Мединський // Проблеми сучасної педагогічної освіти. Сер.: Педагогіка і психологія. – 36. статей: – Ялта: РВВ КГУ, 2013. – Вип.39. – Ч.3. – С.243-249
8. Ричкова М. Особливості фізичного виховання в університетах США / Маргарита Ричкова // Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. – 2016. – № 4 (58). – С.55-60
9. Осадча Т.Ю. Формування професійної майстерності майбутніх учителів фізичного виховання (на прикладі навчальних програм університетів США): наук.-метод. посібник / Т.Ю.Осадча. – Луганськ: Альма-матер, 2006. – 130 с.
- 10.Госюн Е. Пути перестройки учебно-воспитательного процесса в системе высшего физкультурного образования Китая / Е.Госюн, Чжан Уяньнань // Наука в олимпийском спорте. –1995. – №23. – С.68-72
- 11.Hong F. China // Comparative Elite Sport Development: systems, structure and public policy / eds Barrie Houlihan, Mick Green. – Oxford, 2008. – P. 26 – 52.
- 12.Сватъев А.В. Аналіз стану вищої фізкультурно-спортивної освіти в країнах Західної Європи та Азіатсько-Тихоокеанському регіоні / А.В.Сватъев // Науковий часопис НПУ ім. М.П.Драгоманова. – 2016. – Вип.3(71). – С.300-310
- 13.Senior Executive Leadership Capability Framework [Електронний ресурс].– URL: www.apsc.gov.ua/selc/index.html.

Стаття надійшла до редакції 21.09.2017 р.
Стаття прийнята до друку 30.09.2017 р.

Крыштанович Светлана Владимировна
кандидат наук государственного управления,
доцент кафедры экономики, менеджмента и гостинично-ресторанного бизнеса
Львовского государственного университета физической культуры
г.Львов, Украина

ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ СТАНДАРТЫ ФОРМИРОВАНИЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ СПОРТИВНЫХ МЕНЕДЖЕРОВ: ЗАРУБЕЖНЫЙ ОПЫТ

В статье проанализирован зарубежный опыт подготовки специалистов в сфере физической культуры и спорта в развитых странах мира. Выяснено общие тенденции развития системы образования, которая непосредственно влияет на уровень подготовки спортивных менеджеров и их профессиональную компетентность. Проанализирован процесс подготовки студентов для профессиональной деятельности в области физической культуры и спорта в странах мира, которые имеют большой опыт, традиции и достижения именно в этой сфере. Установлено прогрессивные идеи и особенности подготовки менеджеров физической культуры и спорта разных стран, которые можно ввести для отечественной сферы физической культуры и спорта.

Ключевые слова: спортивный менеджер, физическая культура и спорт, высшие учебные заведения, зарубежный опыт, профессиональная компетентность.

Kryshchanovych Svitlana Volodymyrivna
PhD of Public Administration
Associate Professor of the Department of Economics, Management and Hotel-Restaurant Business
Lviv State University of Physical Culture, Lviv, Ukraine

PEDAGOGICAL STANDARDS OF FORMATION OF PROFESSIONAL COMPETENCE OF SPORT MANAGERS: FOREIGN EXPERIENCE

The article analyzes the foreign experience of training specialists in the field of physical culture and sports in foreign countries. The general tendencies of the education system development, which directly affects the level of training of sports managers and their professional competence, are found out. It was investigated that the main tendencies characterizing the development of the world system of professional education of sports managers are determined by a combination of three processes - professionalization, modernization and internationalization of education. An important way of modernizing education in many countries today is to update the content of education and technology teaching, aligning it with the modern needs, namely, the orientation of the curriculum to a competent approach. It has been established that professional competence of a specialist in the field of physical education and sports is considered as a professional personality characteristic, which is integrated into the programs of educational institutions, which help to provide an effective level of their professional activity and reflect the level of formation of the future sports manager.

Key words: Sports manager, physical culture and sports, higher education institutions, foreign experience, professional competence.